

31-08-2010

Redegørelse for sikkerheden i retspsykiatrien, april/maj 2010

Danske Regioner besluttede i foråret 2010 at bede regionerne om at foretage et sikkerhedstjek af de retspsykiatriske afdelinger bl.a. på baggrund af en række rømninger samt på baggrund af en række spørgsmål fra Folketingets Sundhedsudvalg.

Alle regioner har i løbet af april og maj 2010 foretaget et sikkerhedstjek. I dette notat redegøres for resultaterne af regionernes gennemgang i forhold til fangeflugter samt igangsatte initiativer til forbedring af sikkerheden på afdelingerne. Der er fokus på konkrete tiltag, som er iværksat med henblik på at minimere muligheden for flugt og optimere sikkerheden for patienter, ansatte, pårørende og det omkringliggende samfund.

Notatet er inddelt i regionalvis besvarelse.

Region Hovedstaden

Region Hovedstaden har gennemført sikkerhedstjek på regionens specialiserede retspsykiatriske afdelinger i henholdsvis Roskilde og Glostrup. Overordnet set har sikkerhed for personale og patienter stor fokus i Region Hovedstadens Psykiatri. Der gennemføres minimum hvert andet år en Ledernes Patientsikkerhedsrunde på alle psykiatriske centre. Det er et indsatsområde i regionens kvalitetsplan, og den omhandler kontrol af patientsikkerheden i regionens behandlingstilbud.

Nogle af de tiltag, man arbejder med er bl.a. vurdering af risici og vedligeholdelsestræning for at ruste personalet til at kunne vurdere karakteren af situationerne. Samtidigt arbejdes der med, at personalet undgår alene-situationer med patienter.

Sikkerheden er generelt høj på de to centre, og ledelse og medarbejdere er opmærksomme på risikoen for flugtforsøg og andre utilsigtede hændelser. Der arbejdes med at minimere risici via indførelse af standard sikkerhedsprocedurer. På trods af det høje sikkerhedsniveau har patienter fra begge centre absenteret – eksempelvis via branddør i sengeafsnit eller ved at udeblive fra udgang eller klatre over hegn.

I forhold til de fysiske rammer er der bl.a. bevilget midler til at opgradere sikringen af vinduerne på et integreret sengeafsnit samt til udskiftning af

fejlbehæftede overfaldsalarmer. Dette forventes gennemført i 2010. Der er desuden faste procedurer for udluftning for at minimere risikoen for indsmugling af stoffer og flugt fra vinduer på alle afsnit.

Gennemgangen i Glostrup viste, at centrets udearealer ikke er sikret nok mod muligheden for flugt og indsmugling af stoffer. Der er derfor indført en procedure, hvor personalet gennemgår hegned inden patienter får udgang til området.

Ligeledes i Glostrup er der bevilget midler til en opgradering af sikringen af centrets udearealer, hvilket bl.a. inkluderer udskiftning af hegn, opsætning af automatisk tændende lys i haven, udskiftning af hoveddøre og låsesystem. Alt plejepersonale gennemgår desuden et 14 dages introduktionsprogram, og samtlige ansatte har gennemført kursus i psykofysisk træning. Samme sted er der bevilget midler til en aktivitetstilbygning. Hermed sikres, at patienter, der ikke kan tillades udgang fra centret af sikkerhedsmæssige grunde, får bedre forhold under indlæggelsen – eksempelvis bedre adgang til fysisk aktivitet. Fysisk træning, adspredelse i dagligdagen og skift i miljø kan være med til at forebygge utilsigtede hændelser – såsom aggression, vold og flugt.

Region Hovedstaden har fået foreløbigt tilsagn fra regeringens Ekspertudvalg til bygning af nye faciliteter til retspsykiatri. I idéoplægget for projektet er der stor fokus på sikkerhedsaspektet – både i valg af materialer, indretning/logistik og teknologiske løsninger. Der er ligeledes fokus på patienternes adgang til aktiviteter.

Region Hovedstaden er i øvrigt i gang med to ombygningsprojekter på almenpsykiatriske centre, hvor sikring af udearealer og bedre adgang til aktiviteter er centrale elementer.

Region Sjælland

Region Sjælland har i alt fem retspsykiatriske afsnit. Afsnittene P1 – P3 omtales som Sikringsafdelingen, afsnit P4 er et lukket retspsykiatrisk afsnit, mens P5 er et åbent retspsykiatrisk afsnit. Afsnittene behandler forskellige målgrupper, derfor er sikkerhedsniveauet forskelligt.

Sikringsafdelingen i Nykøbing Sjælland har et omfattende bygningsmæssig og teknisk sikkerhedssystem for den ydre sikkerhed, da afdelingen skal ”yde fængselsmæssig sikkerhed udadtil” ifølge sikkerhedsregulativet.

Risikoen for flugt fra selve Sikringsafdelingen anses for at være meget lille – det er således aldrig sket, at en patient er stukket af fra Sikringsafdelingen.

Risikoen for flugt under udgang er også lille, men dog tilstede. I de seneste ti år har der ikke været eksempler på, at en patient er stukket af under udgang. Patienters eventuelle udgang vurderes nøje – og såfremt det imødekommes, vil patienten altid blive ledsaget af minimum to medarbejdere. Ifølge proceduren skal ledsagerne straks kontakte politiet, såfremt patienten forsøger at undvige. Såfremt der er tvivl om, hvor stabil patientens psykiske tilstand er, bliver udgangen aflyst.

Endelig har afdelingen en meget aktiv arbejdsmiljøgruppe, der fokuserer på optimering af sikkerhedssystemerne.

Det lukkede retspsykiatriske afsnit (P4) har egne sikkerhedsregler. Der er f.eks. dørluse ind til afdelingen, låste vinduer, indhegning omkring haven og et ca. 60 m² indhegnet område, der også har net som tag.

Den bygningsmæssige sikkerhed vurderes at være på niveau med sammenlignelige afsnit i Danmark og flugt vurderes vanskeligt men ikke umuligt. De patienter, der vurderes flugtfarlige placeres desuden på de værelser, der har vinduer ud mod den lukkede gårdhave.

Også i Region Sjælland foretages en grundig vurdering af patienterne før udgang med hensyn til flugtrisiko.

Mange sikkerhedsregler vedrører den personlige sikkerhed for medarbejdere og patienter, men reglerne er også med til at sikre, at patienterne ved, at personalet ved, hvor de opholder sig, da dette kan forebygge flugtforsøg og andre utilsigtede hændelser.

Det åbne retspsykiatriske afsnit (P5) har ikke særlige fysiske foranstaltninger til at holde på patienterne, da de patienter, der visiteres til afdelingen, hverken er farlige eller skønnes at ville forsøge at undvige.

Region Sjælland oplyser desuden, at der i forberedelse og planlægning af et nybygget psykiatrihospital i Slagelse tages omfattende hensyn til de sikkerhedsmæssige aspekter. De sikkerhedsmæssige forhold planlægges i samarbejde med bl.a. Kriminalforsorgen.

Region Syddanmark

I Region Syddanmark vurderer man, at sikkerhedsniveauet er tilfredsstillende på regionens tre retspsykiatriske afdelinger (Odense, Middelfart og Hviding). Planen er, at hele regionens retspsykiatri i 2014 samles i Middelfart og udvides fra i alt 54 til 70 pladser. Sikkerhedsaspektet er i fokus i forbindelse med udbygning af retspsykiatrien i Middelfart.

Alle tre afsnit har flugtsikker mur, slusesystem, alarmsystemer samt adgang til udearealer. I Middelfart, Hviding og Odense har få patienter undvejet de sidste to år - én patient fra Odense gennem et vindue, hvilket har betydet, at afdelingen har udskiftet alle vinduer.

Patienterne motiveres til fysisk aktivitet og anden meningsfyldt beskæftigelse, idet det som nævnt er erfaringen, at dette bidrager til at forebygge konflikter og flugter.

Ligeledes i Region Syddanmark har man prioriteret intern og ekstern efteruddannelse for at blive bedre til at afværge farlige episoder via god psykiatrisk behandling. Det er f.eks. kurser i hhv. konflikthåndtering, etik og sikkerhed.

Regionen gennemfører desuden en detaljeret undersøgelse af sikkerheden på samtlige Almenpsykiatriske afdelinger, der har retspsykiatriske patienter indlagt.

Fremadrettet har regionen som nævnt stor fokus på sikkerheden i forbindelse med samling af psykiatrien i Middelfart i 2014. I forhold til bygningen indtænker man *passiv sikkerhed* (aggressionsforebyggende) i form af indbydende og imødekommende adgangsforhold.

Sikkerheden i bygningen skal indtænkes som en integreret del af de funktioner og lokaler, der etableres i alle afsnit. Bygningsindretningen skal generelt lægge op til ro og overskuelighed i alle fællesområder og i afsnittene.

Desuden stilles der krav om, at bygningerne og udearealerne er flugtsikre. Det er selvfølgelig et krav, at der ikke kan indføres eller indkastes narkostoffer og våben m.v. ude fra det fri. Det kan bl.a. ske ved at bygge en form for sikringsmur med indre gårdmiljøer, eller en kombination med et ydre hegn, der virker som en ekstra bred sikkerhedszone. Ligeledes vil man indtænke sikkerhed i de enkelte aktiviteter, deres fysiske udformning og

placering i uderummet og lys på udvalgte steder. Der er ligeledes tænkt i konkrete, tekniske sikkerhedsforanstaltninger mht. døre, sikringsglas og låste rammer om vinduerne.

De tekniske sikringsløsninger skal i kombination med bygningerne medvirke til en effektiv sikring mod flugt og indførsel af stoffer m.v., mens de valgte arkitektoniske løsninger skal sikre, at afdelingen ikke får et egentligt fængselspræg over sig.

For at sikre personale og patienter indbyrdes skal bygningen indrettes, så det undgås, at personale og patienter kan trænges op i hjørner og nicher. Detailgenstande på sengestuer og i andre rum skal ikke kunne bruges som gemmesteder for penge og stoffer.

De tekniske løsninger skal i det hele taget være sikkerhedsfremmende – og der skal indtænkes nye elektroniske løsninger. F.eks. påtænkes, at personalet ved konfliktsituationer kan tilkaldes ved hjælp af lys og ikke lyd, da akustiske meldinger kan være med til at optrappe en konfliktsituation.

Region Midtjylland

Regionen har to enheder, der ligger i hhv. Risskov og Viborg. Afsnittet i Risskov har aftale med Grønlands selvstyre om behandling af retspsykiatriske patienter fra Grønland.

Region Midtjylland er – i lighed med de øvrige regioner – berørte af den stigende patientvolumen samt forandringen i den retspsykiatriske patientsammensætning og i patienternes adfærd.

Regionen har i foråret 2010 på baggrund af rømminger fra Risskov foretaget en meget grundig gennemgang af den samlede sikkerhed i den specialiserede retspsykiatri omfattende både den fysiske sikkerhed og arbejdsgange, rutiner og procedurer i både Risskov og Viborg. Desuden har man gennemført audits i forhold til enkelte rømminger med henblik på at undgå lignende hændelser. I Risskov har man haft assistance fra repræsentanter fra Kriminalforsorgen i Østjylland.

Gennemgangen af de fysiske rammer og tekniske foranstaltninger har bl.a. indebåret et tjek af vinduer, døre, låse, vibrationsalarmer på vinduer, overfaldsalarmer til personalet, sikring af udearealer samt aktivitets- og motionsforhold til patienterne.

Ved gennemgangen fandt man overordnet to udfordringer i forhold til den fysiske sikkerhed: sikring af vinduer og etablering af tilstrækkelige muligheder for aktivering af patienterne i hverdagen. Udfordringerne gælder særligt for Risskov. En styrkelse af aktiveringen vil kræve nyanlæg/ombygninger.

Gennemgangen af procedurer, arbejdsgange og rutiner har indebåret elementer som en nedskrevet sikkerhedspolitik, systematisk uddannelse og efteruddannelse af personalet i konflikthåndtering, kompetenceop læringsprogram, intern undervisning, rutiner omkring bemanning af vagter, procedurer om instruktion af eventuelle vikarer, procedurer for håndtering af køkkenknive osv.

Sikkerhedsgennemgangen vedr. procedurer, arbejdsgange og rutiner samt de gennemførte audits af de seneste rømninger har medført, at man i Risskov har iværksat en proces med nye procedurer, arbejdsgange og rutiner for fremadrettet at undgå menneskelige fejl og utilsigtede hændelser. Dette omfatter bl.a. øget fokus på nedskrevne faste rutiner, systematisk introduktion af nyt personale samt mentorordning, grundig introduktion af vikarer, klare rutiner i forhold til Serviceafdelingens adgang til sengeafsnittene m.m.

Regionen fremhæver problematikken med pladsproblemer i den specialiserede retspsykiatri, hvilket betyder at en vis andel af de retspsykiatriske patienter behandles på almenpsykiatriske sengeafsnit. En mindre gruppe af disse patienter er ikke velplacerede i almenpsykiatrien, fordi afsnittet ikke er sikret mod rømninger.

I forhold til denne problematik planlægger regionen at omlægge et almenpsykiatrisk sengeafsnit til et nyt retspsykiatrisk sengeafsnit med de nødvendige rammer. Den anlægsmæssige omkostning er finansieret af statslige anlægspuljer.

Regionen har desuden iværksat implementeringen af en systematisk anvendelse af risikovurderingsredskaber i den specialiserede retspsykiatri. Og man har planlagt at få hjælp til et gennemgående sikkerhedstjek fra et kompetencecenter for sikkerhed, fængsel- og retspsykiatri i Bergen.

Regionen nævner endvidere, at man har en løbende dialog og et netværkssamarbejde med Politiet og Kriminalforsorgen om den retspsykiatriske patientgruppe.

I Århus planlægges en samling af psykiatrien med somatikken i et nyt universitetshospital. I planlægningen af den retspsykiatriske funktion vil man tage udgangspunkt i, at dette er en behandlingsenhed i et hospital. Der vil være fokus på, at bygninger understøtter både sikkerhed og overskuelighed for personalet samt, at patienterne skal have adgang til aktivitets- og motionslokaler. Ligeledes indgår sikring af udearealer. Det er erfaring, at deltagelse i meningsfulde aktiviteter i hverdagen både understøtter behandlingen af patienterne og imødegår konflikter.

Region Nordjylland

Regionen fremhæver først og fremmest - ligesom de øvrige regioner - at der er tale om meget forskelligartede problemstillinger for retspsykiatriske patienter jf. den sammensatte patientgruppe og de forskellige behandlingsdomme.

Indenfor de seneste år har man udvidet kapaciteten på retspsykiatriske sengepladser væsentligt. Regionen har i alt tre lukkede afsnit med i alt 34 sengepladser.

Personalet oplæres generelt i konflikthåndtering og voldsforebyggelse, og personalet på et afsnit har gennemført kompetenceudvikling i forhold til målgruppen.

Det er et fokusområde for regionen, at psykiatriske patienter har gode fysiske rammer. Man har bl.a. modtaget tilsagn om centrale midler, som skal anvendes til en række forbedringer: aktivitetspavillion, enestuer, ventilation, sikring af hegn mellem forskellige afsnit, udendørsbelysning og køkken.

Regionen påpeger, at man løbende foretager gennemgang af procedurer af arbejdsgange og rutiner med henblik på at minimere menneskelige og tekniske fejl. I den forbindelse nævnes de procedurer og tiltag, som følger af reglerne om utilsigtede hændelser i sundhedsloven – og som tjener samme mål ved analyse af utilsigtede hændelser - herunder at problemområder og forbedringspotentialer identificeres samt, at der sker systematisk læring.

I samarbejde med Nordjyllands Politi er der foretaget en sikkerhedsmæssig vurdering og gennemgang af de fysiske rammer. Gennemgangen har givet anledning til udarbejdelse af en handlingsplan for yderligere sikring

omfattende bl.a. forstærkning af lås og karm, brudsikkert glas, indretning af slusefunktion, forbedret vindueslåsesystem, ventilation/aircondition, så vinduer kan holdes lukkede i forbindelse med mental observation, forbedret styrefunktion af elevator, som mindsker flugtrisiko.

Region Nordjylland har endvidere gennemført en patientsikkerhedsrunde med en minutiøs gennemgang af bl.a.: fysiske rammer, inventar og aflåsning, personalenormering, -sammensætning og kompetencer, medicinering, selvmords- og voldsforebyggelse m.m.

Dette identificerede en flugtmulighed via afsnittets terrasse, og der er derfor iværksat ændringstiltag.

Endelig oplyser regionen, at man i forbindelse med nybygning samt ved modernisering har en Arbejdsmiljøpolitik samt retningslinjer, der skal sikre, at den mest optimale byggeløsning opnås både med hensyn til psykiatrisk pleje og med hensyn til fysisk sikring af bygningerne.